

Overdonderend als een barse echo van een oude IJslandse geest, die kaatst tussen de Hekla en Katlavulkanen. De schoonheid van IJsland neemt al bezit van ons al we er vanuit het vliegtuig op neerkijken. Grillig, jong, levendig en geologisch volop in beweging. IJsland is het kind van de wereld. Landschappen die aan je verschijnen als hallucinaties, terwijl je motor gestaag doorploegt.

TEKST EN FOTO'S: JOYCE KUIPERS

TOEREN OP IJSLAND Woest

Golfplaathuisje in Seyðisfjörður

Delicatesse: haaienvlees...

Over de zwarte Sprengissandur

Het haventje van Husavík

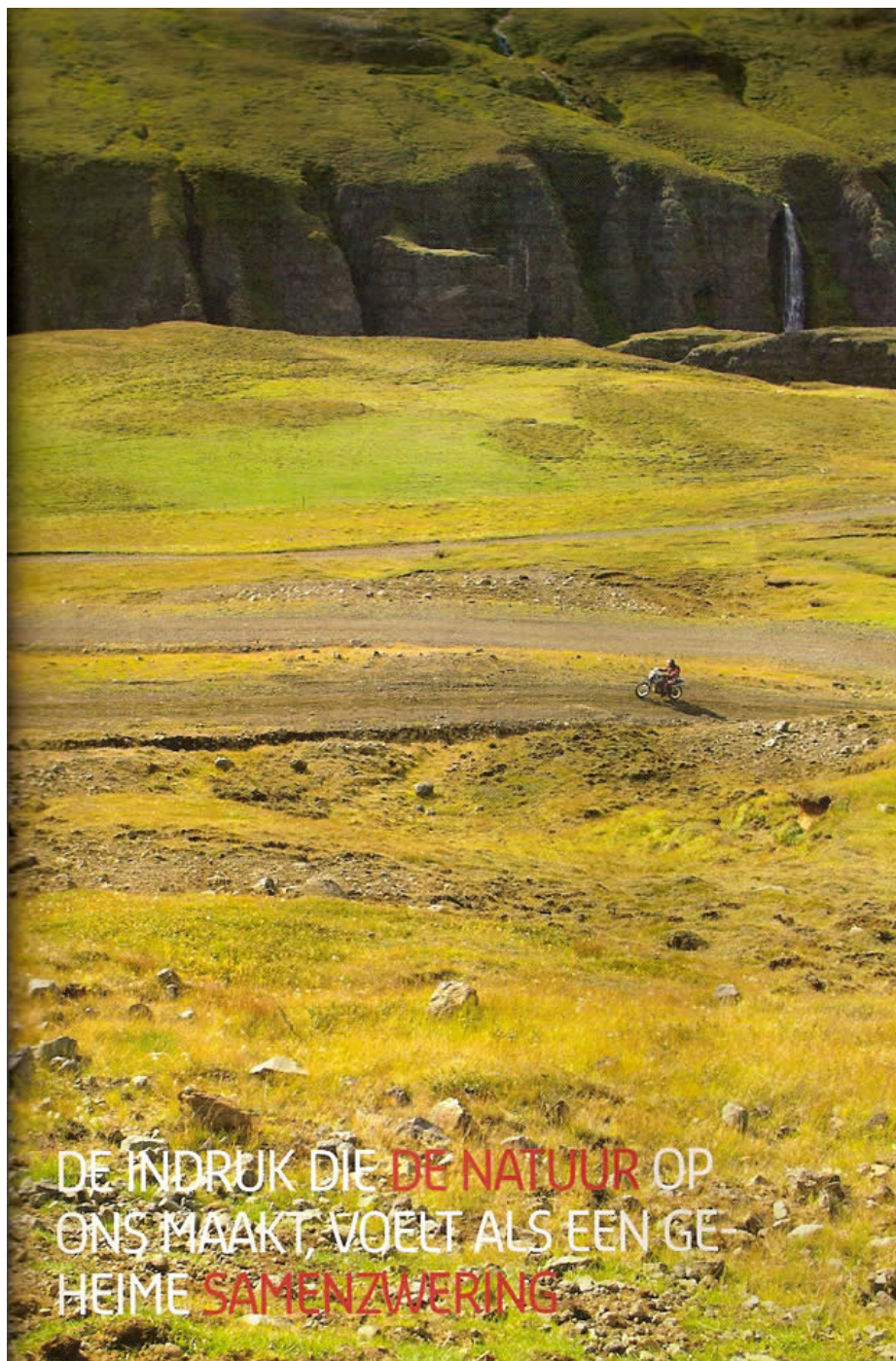
FOnnavolgbaar, want onplaatsbaar. De eerste keer dat ik de wonderlijke klanken van de IJslandse band Sigur Rós door mijn studentenkamer liet kabbelen, golven, pingelen en later; liet aanzwellen tot een bombastische explosie van geluid, wist ik het zeker. Deze muziek komt uit een andere wereld. Een wereld die verkend dient te worden. IJsland. Zelfs de IJslanders zijn er stellig van overtuigd dat ze onder de heerschappij van vreemde wezens vallen. Het jongste land ter wereld, de bewoners vaak - net als Japanners - voorzien van de modernste technologie, maar met een diepgeworteld geloof in en ontzag voor tientallen sages. Uit onderzoeken blijkt, dat totdat de elektriciteit haar intrede deed, een dikke tachtig pro-

cent van de IJslanders overtuigd was van het bestaan van trollen en elven. Wij hebben de korenwolf en de zeggekorfslak die complete bouwprojecten stilleggen. IJsland is in rep en roer als er een weg dwars door een steenformatie wordt aangelegd, waar volgens de overlevering altijd al elven hebben gewoond. Natuurgoed is cultuurgoed, dus moet het behouden worden. En waarom zou een IJslander logica moeten inzetten om zijn eigen sages te ontkrachten?

Hipper dan hip

Niks Vikingen, zeehondenbont of de geur - om maar eens een eufemisme te gebruiken - van gefermenteerd haaienvlees in de hoofdstad Reykja-

vík. De jonge IJslanders lopen er net zo hip en comfortabel overdressed bij als zielsverwanten in bijvoorbeeld New York. Etalages met designerkleding, restaurants met personeel dat zo uit de catalogus van een modellenbureau lijkt geplukt. Maar als Reykjavík in de verte opdoemt in de zilte mist, lijkt de tijd even bevroren. Kleine huizen, waarvoor maar spaarzaam hout is gebruikt, in kleuren waar de meeste intensiteit al uit is verdwenen, na jarenlang getergd te zijn door wind van zee. Ook veel huizen uit zinkplaat opgetrokken: hout is schaars op het eiland. In de 9e eeuw moet IJsland nog een groot bos geweest zijn. Maar de vulkaanuitbarstingen en de vulkanische as die op de bomen neerwarfelde stopte de groei. Nu plant IJsland naar eigen zeggen meer bomen per hoofd

DE INDRIJK DIE DE NATUUR OP ONS MAAKT, VOELT ALS EEN GE- HEIME SAMENZWERING

van de bevolking dan welk land ter wereld dan ook.

Onze gloednieuwe werkpaarden – Suzuki DR-Z 400S – uit de zeecontainer gehaald, onszelf flink in de warme motorkleding gestoken, en IJsland ligt aan onze wielen. Een van de grootste misverstanden over het land is dat het er altijd stervenskoud is. Integendeel, het klimaat is zelfs gematigd. Een warme golfstroom zorgt voor relatief milde winters – zelden strenge vorst –, het noorden en de hoogste bergtoppen uitgezonderd. Daar is het door de Arctische zeewind wel ijsig koud. De ooit door een Zweed gebezigde opmerking: 'Slecht weer bestaat niet, alleen slechte kleding', is beter niet aan dovemansoren besteed als je naar IJsland vertrekt. In een reisgids over het eiland staat de

profetische opmerking dat je een paar minuten moet wachten als het weer je niet bevalt. De enorme temperatuurverschillen van het landschap zelf – van besneeuwde bergtoppen tot kokendhete rivieren en geisers – zorgen vaak voor een grillige omslag in het weer door opstijgende vochtige warme lucht die razendsnel afkoelt.

Heroïek en vurige romances

Een relatief korte rit over asfalt naar het zuidwesten verder, en we staan in het natuurpark Þingvellir, de plaats van historisch belang voor de IJslanders. In 930 werd hier het eerste parlement – de Alþing – opgericht. De sagacultuur van de eilanders vindt hier haar oorsprong. Strijd, verlies, ont-

beringen: de sages – sagas op z'n IJslands – zijn gebaseerd op werkelijke gebeurtenissen hier. Ooit gebruikten de IJslanders poëzie om hun geschiedenis over te brengen, maar het Saga-tijdperk rond de middeleeuwen blies al die lieflijkheid over, met heldhaftige sages over de eerste IJslanders, familievetes en vurige romances. In de Alþing werden nieuwe wetten gemaakt, mensen vogelvrij verklaard, werd gehandeld en geleefd. Het Christendom werd door het parlement als officiële godsdienst ingevoerd, maar tussen de muren vereerde de IJslander voornamelijk de IJslandse geesten.

Vooral de geologie zorgt ervoor dat de Suzuki's bijna zouden gaan stotteren van ontzag. Het natuurpark Þingvellir is één enorme landverzakking, en de geologische scheidslijn tussen het Europese en het Noord-Amerikaanse continent. Nog steeds ontstaan hier diepe kloven, meren en barsten in de beweeglijke aarde, omdat IJsland door het verschuiven van de aardkorsten ongeveer twee centimeter per jaar uit elkaar wordt gedreven.

Het IJsland dat je een minuut geleden aanschouwde, is al geschiedenis. Het land leeft, beweegt, groeit. Het eiland spuugt tijdens vulkaaneruptions en broemt tijdens lichte aardbevingen. De waterval van Gullfoss klinkt als een bulderend koor met alleen basstemmen, een overweldigend en constant lawaai na de beroemde geiser (Geysir) die we net bezochten. Om de paar minuten spuit die een lading kokendheet water de lucht in: er verschijnt een bolling aan het wateroppervlak, de geiser haalt diep adem en maakt tijdens de eruptie een geluid alsof de aarde opgelucht zucht.

Rivierdoorwadingen en gravelwegen

Twee weken lang zwerven we door landschappen waarvoor geen vergelijking treffend is. De indruk die de natuur op ons maakt, voelt als een samen-zwering: we worden erdoor gevangen, maar begrijpen of bevatten het niet. De Suzuki's voelen zich echter thuis. Lekker hoog op de poten en goed afgeveerd, dus de tientallen rivierdoorwadingen en gravelwegen leveren meestal weinig problemen op. We kiezen voornamelijk de onverharde paden, al geeft het rijden over gestolde zwarte lava ineens een heel andere invulling aan verhard rijden. Na de eerste rijdag is de aankomst in Hveravellir welkom. Veel indrukken, regen en stormachtige wind. En een warme hut met warmwater bron om de hoek.

Een voorproef voor de rest van de motorreis, die elke dag uit extremen zal bestaan: prima te overbruggen als mens en machine goed zijn voorbereid. Meteen onderweg naar Laugafell merken we

WE TREKKEN NOORDELIJKER OVER **ZWART LAVAZAND** DAT MIJN ACHTERWIEL EEN ZWIEPER GEEFT. LETTERLIJK **EARTH CALLING!** IK BEN WEER WAKKER...

hoe belangrijk dat is. We rijden langs grote boerderijen die in dit landschap toch erg klein lijken. Het groen rondom de ranches vervaagt in het grijs, bruin en paars van de omliggende rotsen. Het IJsland van schaapjes wordt het IJsland van arctische vossen. Vlak voor mijn wiel schiet er een achter een rots. We beklimmen een heerlijke rotsachtige pas, en later op de dag lijkt onze rit onbedoeld te eindigen. Voor ons een brede, kolkende rivier. Het is moeilijk in te schatten hoe diep, maar we moeten er doorheen. En dan blijkt al dat we ons gelukkig mogen prijzen met een volgauto, en misschien nog wel meer met de immer innovatieve chauffeur ervan: Kik van Kampen (wegenwacht), tevens onze monteur. Hij rijdt stapvoets door het water met de Landrover om een pad voor de motoren te zoeken. Te diep. Geen nood. De motoren worden achter in de auto geladen met de deur open, en een voor een halen ze de overkant. Met nat achterwiel, maar met droge carburateur. Niet voor niets staat bij veel doorwadingen een waarschuwingbord, soms met een route voor het oversteeken.

Sigaar roken in warmwaterbron

Rijden in IJsland betekent constant nadenken: wanneer kunnen we weer aan benzine komen, wanneer is een rivier te diep. En heel belangrijk: is er op de volgende bestemming weer zo'n geothermisch verwarmde bron naast onze tentjes of hut waarin ik een sigaar kan roken en denken dat ik al in het hiernamaals ben beland?

Langzaam trekken we noordelijker. Via de oude handelsroute van Sprengissandur over uitgestrekte zwarte lavavelden, met poederzand dat m'n achterwiel soms een zwieper geeft. Letterlijk: Earth calling! Even wakker geschud.

Nergens eerder zag ik gitzwarte lavawanden, waar een rivier – helblauw en smaragdgroen door de lichtweerkaatsing op de meegevoerde mineralen – zich grillig een weg tussen baant. Een fantastische offroad rit – veel keien, gladde lava en diepe groeven tussen hoog gras op weg naar de immense waterval van Dettifoss, voordat we langs hoge kliffen naar het vissersdorp Husavik rijden. Daar stappen we op een boot om walvissen te kijken. IJzig koud, grijze luchten en weinig walvissen. Zou het komen omdat IJsland zelf de raadselachtige keuze heeft gemaakt de volstrekt onnodige walvisjacht weer te beginnen? Deze zee is onbarmhartig. We zijn vlakbij de Noordpoolcirkel, maar godzijdank nog dichtbij een kop dampend hete chocolademelk aan boord.

Het rijden is niet altijd even makkelijk voor rijders

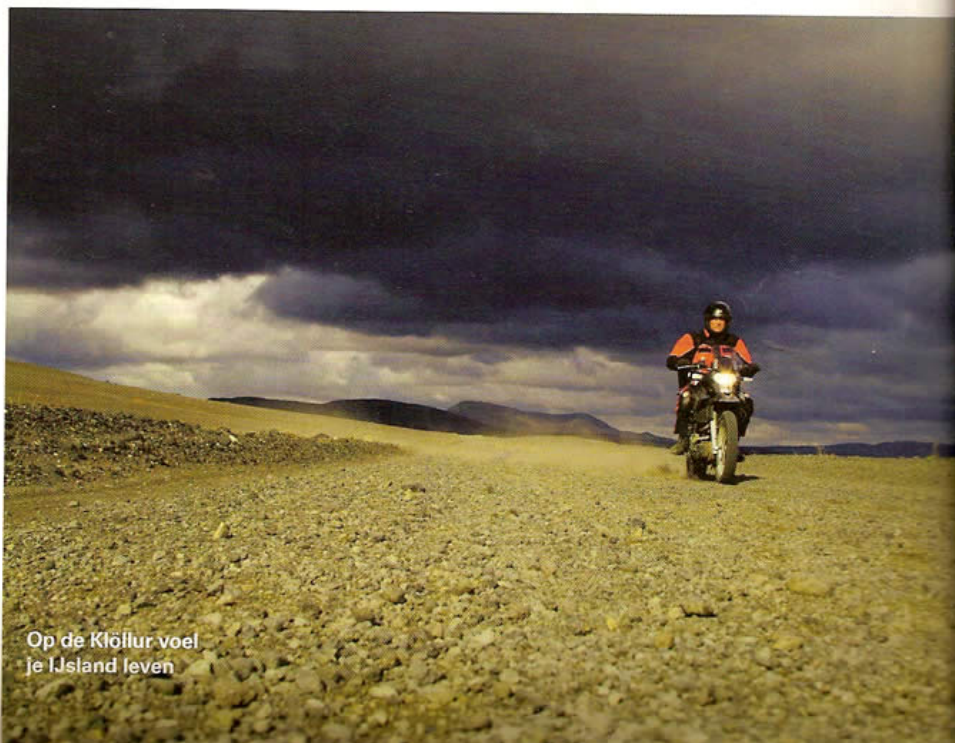
die weinig offroad ervaring hebben. En dat geldt niet alleen voor motorrijders. Terwijl wij elke dag een paar keer goed bekijken hoe we de zoveelste rivieroversteek moeten maken, zijn er ook tegenliggers die daar geheel hun eigen idee over hebben. Maar eigenwijsheid – of nog erger: denken dat je met een bevelend handgebaar hulp af kunt dwingen bij Kik – wordt bestraft. Net als wij over willen steken, komt er vanaf de overkant een 4x4 Fiat Panda aan, die onverschrokken het water in rijdt. De auto pruttelt nog een keer en valt dan stil, middenin de rivier. We weten nu zeker dat de man zijn onderbroek niet droog heeft gehouden: het water komt in grote hoeveelheden binnen. Maar het is zijn arrogante gebaar dat ons doet besluiten even de andere kant op te kijken. De Pandabestuurder voelde al nattigheid toen hij dwingend naar Kik gebaarde. Geen goede beslissing. Uiteindelijk helpen we natuurlijk. Met opgerolde broekspijpen waadt het beteuterde stel door de rivier. Maar iemand respect proberen bij te brengen voor de kracht van de natuur en voor andere reizigers die je altijd nodig kunt hebben onder deze omstandigheden, gaat niet zonder slag of stoot. Of zonder zes blikjes bier als wettig betaalmiddel.

's Avonds blijkt dat Kik een jong stel met een Lada Niva (4x4, maar helaas zonder zwemdiploma) op sleeptouw heeft meegenomen. Ook gestrand in een rivier.

Dun poederzand als in de Sahara

De rit naar Snæfell – sneeuwberg – is op z'n zachtst gezegd stoffig door het opwaaiende lavazand. Het rijdt een beetje als ondiep feche-feche, dat dunne, bijna stroperige kapotgereden zand waar de Dakar-rallyrijders 's nachts van wakker liggen. Het lijkt hard zand, maar voor je het weet zak je er meters diep in. In de Sahara zijn er zelfs kamelen die een onbedoeld wandelpartijtje op dit zand niet na kunnen vertellen. In het spoor blijven dus.

Niet alleen de natuur en geologie van IJsland zijn wonderbaarlijk. De volgende dag blijkt in het havenstadje Seyðisfjörður, adembenemend gelegen aan het gelijknamige fjord, dat sommige inwoners even opmerkelijk zijn. De veerboten uit Denemarken komen hier aan. Ik loop langs een barretje – waar nota bene een uithangbord van Grolsch hangt – en word naar binnen geroepen. Ik krijg een groot glas Opal 500 in m'n hand gedruwd en moet drinken. 'Sterk spul, dat Fisherman's friend',

Op de Klöllur voel
je IJsland leven

Pas op: rivier!

is het eerste dat me te binnen schiet, terwijl de tranen in m'n ogen springen en m'n maag protesteert. Maar ik vraag me ook af of ik niet per ongeluk verfabijtmiddel voorgeschoteld krijg. 's Lands wijs, 's lands eer, denk ik maar weer. De barman komt slingerend achter z'n toog vandaan, grist een stel sleutels mee en grijpt m'n hand. Hij verkoopt wollen truien en ik heb er een nodig. Hij weet het zeker. Dat ik geen geld heb, maakt niet uit. 'Dan betaal je dat toch volgend jaar?' Ik wimpel het af, maar overweeg wel een fles Opal – was opaal niet het zwarte goud? - mee te nemen naar Nederland. IJsland en Opal 500, dat doet rare dingen met een mens.

Gefermenteerde haai

En toch blijkt dan de volgende dag dat Opal zo erg nog niet was. Ik hang met m'n neus boven een stuk gefermenteerde haai – lees: rottende haai. Er zijn van die momenten dat je beseft dat je liever in een Japanse visafslag had gestaan waar voor je ogen een verse zalm wordt gefileerd voor een tongstrelende sashimi, dan in Höfn, waar de specialiteit net uit een viskrat wordt gebeiteld. En terwijl visser Gudni Johannsson zijn eigen legen-

De weg naar Askja is onaards

IJSLAND, EEN LAND DAT SCHRIJVERS KUNNEN MISSEN ALS KIESPIJN

darische sage vertelt over zijn eerste haaienvangst, kauw en sabbel ik op... verwerk ik het stuk rotte haai. 'De haai zelf is in eerste instantie giftig als hij rauw is, door het hoge ureumzuurgehalte.' Maar geen nood. De IJslanders hebben een doeltreffende oplossing gevonden 'Wat jij nu eet, is gefermenteerd. Vroeger werd de haai ongeveer 12 weken begraven, nu wordt het rauwe vlees samengeperst in plastic bakken voor een paar weken.' Ureumzuur ondergaat onder druk een biochemische reactie. Dat verklaart de overheersende ammoniakstank in de afslag. Ik rij vandaag maar met m'n vizier open en praat wel tegen de wind in met m'n medereizigers.

Surrealisme is realiteit

Tegen de avond rijden we langs IJslands grootste gletsjer, Vatnajökull in het Skaftavell Nationaal park. Stukken ijs die zijn afgebroken drijven onheilspellend in het aangrenzende meer. Zeehonden slommen er behendig tussendoor. De gletsjer is de op een na grootste van Europa, maar wordt elke dag iets kleiner door de klimaatsver-

andering. Weer zet IJsland ons op het verkeerde been. De volgende dag proberen we een stuk ofroad te rijden, maar een te diepe rivier en een pad dat alleen maar uit echt grote keien bestaat laat ons omkeren. IJsland wordt groen, mos zo ver je kunt kijken. Aan het prikkeldraad, aan heipalen. Onderweg naar Landsmannalaugar het meest bizarre landschap ooit: rechtopstaande lava-pilaren - volgens de sages versteende trollen - gerafelde, spitse rotsen, helderwitte rivieren, knalpaars mos, en een paar verrukkelijke rivierdoorwadingen. Vooral de laatste, voordat de vallei van Landmannalaugar zich openbaart, is een leuke: een scherpe bocht, om een rots heen, dwars door een onoverzichtelijke rivier. Maar in de verte dampen al weer warme bronnen. Waar ik de dag daarna op weg naar Grindavik met heimwee aan terugdenk,

als ik onze laatste echte rijdag in de aller-, allerlaatste rivierdoorwading, in de allerlaatste meter glorieus onderuit ga in het ijskoude water. Nat en verkleumd tot op het bot. Even wakker schrikken. Soms had ik het gevoel een kwartier stil te staan, rijdend vanuit Herdubreid naar de Asjka vulkaan op de voorgrond bijvoorbeeld, die net zo groot - of ik net zo klein - bleef terwijl ik gas gaf. Zacht avondlicht, dat de gletsjers aan de horizon het aanzicht geeft van een pallet met alle tinten rood, paars en oranje. IJsland is het land dat je als schrijver kunt missen als kiespijn. Geen wonder dat hoofdredacteur Jan Kruithof hier al zo vaak is geweest. Hij zoekt waarschijnlijk, net als ik nu, nog naar de juiste woorden. In IJsland is surrealisme de realiteit.

Met dank aan:

Unilever voor het leveren van het enorme voedsel-survivalpakket (Slimfast, Spaghetteria) dat Jan Kruithof en Joyce Kuipers met smaak uitprobeerden, Bever Zwerfsport voor de zeer complete kampeeruitrusting en stormvaste tenten, Rukka voor het warm aankleden van Joyce met thermo-ondergoed en windstoppende onderkleding, en IXS voor het motorpak van Jan Kruithof. En natuurlijk bijzondere dank aan de deelnemers aan deze pilot-reis: Hay, Diederik, Kik, An, Goos, Carmen, Bert, Paul en Rob, en aan Bart Schuiling voor zijn ervaren reisbegeleiding.

